EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Zitting 1965—1966

Nr. 32

VOORLOPIG VERSLAG van de commissie van rapporteurs voor de ontwerpen van (Rijks)wet:

1°. tot naturalisatie van Claus George Willem Otto Frederik Geert von Amsberg (**8309**);

2°. houdende toestemming tot het aangaan van een huwelijk door Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix (**8310, R 498**).

Inleiding

Vele leden wilden, alvorens op de inhoud van de wetsontwerpen **8309** en **8310** zelf in te gaan, ter zake van de aanleiding dier ontwerpen, namelijk het voorgenomen huwelijk van Prinses Beatrix met de heer Von Amsberg, uitdrukking geven aan hun gevoelens van oprecht medeleven met het geluk van het jonge paar en de wens uitspreken, dat voor hen een gelukkige en zegenrijke voorbereidingstijd zal zijn weggelegd.

Verscheidene leden wilden ook hunnerzijds gaarne verklaren, dat zij van harte instemmen met deze wetsontwerpen. Zij spraken de hoop uit, dat aan het paar nog enkele verlovingsmaanden van ongestoord geluk zullen worden gegund.

Algemeen

Na de zorgvuldige voorbereiding van de wetsontwerpen **8309** (naturalisatie Claus von Amsberg) en **8310 (R 498)** (toestemming huwelijk Prinses Beatrix) en de uitvoerige behandeling daarvan in de Tweede Kamer, hadden zeer vele leden geen behoefte daarop thans nog uitvoerig in te gaan, nu niet was gebleken, dat belangrijke aspecten over het hoofd zijn gezien.

Velen der in de vorige alinea aan het woord zijnde leden merkten in samenhang daarmede nog op, dat bij de behandeling in de Tweede Kamer h.i. alle relevante aspecten te dezer zake naar voren waren gebracht. Dit gold, aldus deze leden, evenzeer voor de genuanceerdheid van de gevoelens, waarmede dit ontwerp aldaar was tegemoet getreden, welke gevoelens ook bij de hier het woord voerende leden leefden. Dientengevolge zagen zij geen reden om nog uitvoerig op dit ontwerp in te gaan; zij zagen ook geen grond om hun steun aan het ontwerp te onthouden.

Toestemmingsontwerp

Enige leden verklaarden dat zij, in aanmerking genomen hun vertrouwen in Prinses Beatrix en haar Koninklijke ouders, benevens de verkregen, thans uitvoerige, informatie over haar aanstaande echtgenoot, de heer Claus von Amsberg, gaarne hun medewerking aan de totstandkoming der wet zouden geven. Reeds in dit gedeelte van het verslag wilden zij hieraan toevoegen, dat zulks uiteraard medebracht, dat zij eveneens zich akkoord verklaarden met de inhoud van wetsontwerp **8309.**

Hierop wilden zij intussen in het vervolg van dit verslag nog ingaan. De Eerste Kamer zou echter staatsrechtelijk tekortschieten, wanneer niet duidelijk gemaakt werd, waarom zij medeverantwoordelijkheid voor de totstandkoming van de toestemmingswet, welker inhoud zozeer in discussie was geweest, wil dragen. Terecht had de Regering in de memorie van antwoord nopens de onderhavige wetsontwerpen aan de Tweede Kamer gesteld (blz. 1, onderaan e.v.), dat het niet gaat om de redenen waarom wèl, maar om de zeer gegronde redenen waarom eventueel geen toestemming zou kunnen worden verleend.

Het blijkt moeilijk voor velen, aldus vervolgden de aan het woord zijnde leden, te onderscheiden tussen regeringszaken en persoonlijke handelingen van leden van het Koninklijk Huis, welke niet tot de eerstbedoelde zaken behoren. Bij hetgeen thans aan de orde is, gaat het, zo meenden deze leden, weliswaar om een „persoonlijke daad", doch dan voor wat betreft het gevolg ervan, gezien de vereiste toestemmingswet, om een daad van zodanige importantie dat de Ministers ter zake verantwoordelijk zijn.

Het vorenstaande kwam duidelijk tot uiting, door het raadplegen van de fractievoorzitters door de Minister-President inzake de *voorgenomen* verloving. De vraag dient overigens gesteld of het kabinet zich in latere stadia steeds duidelijk genoeg van zijn constitutionele verantwoordelijkheid bewust is geweest. Zo heeft de Minister-President ter gelegenheid van het debat over deze voorstellen in de Tweede Kamer h.i. onbevredigend geantwoord (*Handelingen*, blz. 507, linkerkolom e.v.) op de vraag (*Handelingen*, blz. 483, rechterkolom), waarom hoogst belangrijke gegevens, betrekking hebbende op de heer Claus von Amsberg voor wat aangaat het tijdvak, dat deze meerderjarig was — gegevens, waarvan het vanzelf sprak, dat zij niet door betrokkene in eigen persoon zouden worden gepresenteerd — niet veel eerder van regeringszijde —, d.w.z. van verantwoordelijke zijde — ter beschikking werden gesteld.

Sommige leden verklaarden, dat het kabinet voor wat betreft de totstandkoming der wet op hun eenstemmige medewerking kan rekenen.

De over de a.s. echtgenoot van Prinses Beatrix ingewonnen ambtsberichten, zomede hetgeen sindsdien over hem was gebleken en bekend geworden, wijzen, zo meenden deze leden, eerder in de richting ener bijzondere geschiktheid van de heer Von Amsberg persoonlijk voor de taak, welke hem te wachten staat, dan in de richting van het tegendeel. Voor het overige waren ook deze leden van oordeel, dat, indien de Koningin een wetsvoorstel als het onderhavige bij de Staten-Generaal indient, in ons constitutioneel bestel wel van zeer uitzonderlijke omstandigheden zou moeten blijken, wil de door de Grondwet gevorderde staatsrechtelijke medewerking der Staten-Generaal kunnen worden onthouden.

Inmiddels was wel komen vast te staan, zo was de hier aan het woord zijnde leden niet ontgaan, dat een betrekkelijk klein deel van het Nederlandse volk niet met dit huwelijk sympathiseert. Zulks was te verwachten. Hoewel het betreurenswaardig blijft, levert dit feit echter, gelet op alle verhoudingen, geenszins een staatsrechtelijk relevante bijzondere omstandigheid, als in de vorige alinea bedoeld, op.

Door een der leden werd instemming betuigd met het standpunt ter zake door de heer Bakker ter gelegenheid van het debat over deze ontwerpen in de Tweede Kamer ingenomen (*Handelingen*, blz. 493, rechterkolom, e.v.). Dit lid was eveneens van mening, dat door overijling te dezen van de zijde van het Kabinet de dreiging van een koningskwestie in ons land was opgeroepen (*Handelingen*, blz. 493, rechterkolom e.v.). De behandeling in de Tweede Kamer had dit gevaar bepaald niet uit de wereld geholpen. Het zou daarom beter zijn, zo bleef dit lid van mening, indien de Eerste Kamer de verdere behandeling van het wetsontwerp zou uitstellen tot na de verkiezingen, welke in 1966 plaatsvinden (zie memorie van antwoord aan de Tweede Kamer, blz. 2, rechterkolom).

Enkele leden gaven te kennen, dat zij tegenstanders bleven van het aannemen van dit wetsontwerp, aangezien de heer Von Amsberg, althans gedurende een gedeelte van zijn jeugd, een opvoeding in het nationaal-socialistische Duitsland had gehad en voorts omdat hij als militair had gediend in het leger van Duitsland gedurende de Hitler-periode. In dit verband brachten de aan het woord zijnde leden de volgende vragen en opmerkingen naar voren:

Heeft de Regering kennis genomen van het militaire zakboekje van de heer Von Amsberg?

Is het zeker, dat de heer Von Amsberg niet als vrijwilliger dienst heeft genomen in de Duitse krijgsmacht?

Indien dr. L. de Jong zou hebben ontdekt, dat de militaire eenheid, waarbij de heer Von Amsberg heeft gediend, actief had deelgenomen aan de strijd tegen de partisanen in Italië, zou alsdan het onderhavige wetsontwerp niet bij de Tweede Kamer zijn ingediend?

Indien zulks desniettegenstaande toch zou zijn geschied, waarom werd de heer De Jong dan voor nader onderzoek ter zake naar Italië gezonden?

Welke handelingen van de heer Von Amsberg zouden voor de Regering hem als echtgenoot van de Kroonprinses onaanvaardbaar hebben gemaakt? Zouden als zodanige handelingen hebben kunnen gelden het gedurende de oorlogstijd in Nederland gediend hebben als Duitse militair, dan wel het deelnemen aan executies op bevel?

Was de heer Von Amsberg, dan wel waren zijn ouders lid van de N.S.D.A.P.?

Zijn er familieleden van de heer Von Amsberg met wie deze de relaties verbroken heeft op grond van hun nazi-verleden?

Dezelfde leden meenden voorts van mening te moeten blijven, ook na te hebben kennis genomen van hetgeen in de memorie van antwoord nopens dit wetsontwerp aan de Tweede Kamer te dezen was uiteengezet (blz. 2, linkerkolom, e.v.), dat de heer Von Amsberg na 1945 nimmer duidelijk blijk had gegeven van een voldoende besef van hetgeen door het Hitlerregime en door ontelbare Duitsers in die tijd was misdaan.

Deze leden zagen in de heer Von Amsberg niet een vertegenwoordiger van „das andere Deutschland" (zie ook *Handelingen*, blz. 486, rechterkolom), in welk verband zij opnieuw wilden wijzen op „het feit, dat de heer Von Amsberg na de oorlog in diplomatieke dienst is gegaan en de West-Duitse politiek, die mede tot stand kwam door lieden als Seebohm, Oberländer en Globke, blijkbaar kon aanvaarden" (*Handelingen*, ib.). Zij concludeerden o.m. hieruit, dat betrokkene blijkbaar niet kritisch had gestaan ten opzichte van de passieve houding van vele Duitsers, voor zover dezen geen nazi waren.

In samenhang met het vorenstaande wilden de aan het woord zijnde leden het volgende te berde brengen. Waren de gegevens aangaande de heer Von Amsberg, waarvan in de memorie van antwoord was gewag gemaakt, pas in een later stadium ter kennis gekomen? In dat geval was er, zo meenden ook zij, sprake van een onvolledig antecedentenonderzoek door de Regering.

Is het kabinet door de heer A. Moser attent gemaakt op het feit, dat betrokkene voor de Hamburgse advocaat dr. Lippmann had gewerkt? Heeft het kabinet bij dr. Lippmann ook eigener beweging inlichtingen ingewonnen? Gedurende welke periode heeft de heer Von Amsberg precies gewerkt bij het bedoelde advocatenkantoor? Kan een lijst van cliënten van dr. Lippmann worden overgelegd, wier zaken door de heer Von Amsberg zijn behartigd? Welk bewijsstuk bestaat er, waaruit blijkt, dat betrokkene bij dr. Lippmann heeft gewerkt? Heeft de heer Von Amsberg gedurende de hierbedoelde periode domicilie gehad te Hamburg XIII, Böhmersweg 27?

De aan het woord zijnde leden stelden in het kader van hun vorenweergegeven opmerkingen voorts, dat als hoofd van het Bureau voor Regeling van Schadevergoedingen aan Joden in de Duitse Bondsrepubliek een oud-SS-er was opgetreden. Voor wat aangaat de opmerking in de memorie van antwoord „dat hij gaarne deel zou hebben uitgemaakt van de nieuwe ambassadestaf van Duitsland in Israël en zich verheugde daartoe te zijn aangezocht" (blz. 2, linkerkolom), verklaarden de-

zelfde leden, dat zulks weinig indruk had gemaakt, in welk verband zij wezen op de beschuldigingen, welke onlangs waren geuit tegen de heer Török.

Voorts wilden deze leden met betrekking tot de rede, welke de Duitse Bondspresident op 25 april jl. in Bergen-Belsen had gehouden — naar welke rede de heer Von Amsberg immers had verwezen —, nogmaals in herinnering brengen de gedeelten ervan, welke door de heer Lankhorst ter gelegenheid van de openbare beraadslaging aan gene zijde van het Binnenhof waren geciteerd (*Handelingen,* blz. 487, linkerkolom). Zij meenden, dat van de zijde van de Regering hieraan onvoldoende aandacht was besteed. Overigens waren de leden, hier aan het woord, van oordeel, niet te mogen nalaten erop te wijzen, dat de passage uit de bedoelde rede, luidende: „want wij Duitsers kunnen niet vergeten wat in onze naam is gebeurd", een onvoldoende erkenning van schuld inhoudt; immers, in plaats van „in onze naam is gebeurd", zou voor een volledige erkenning van schuld gesproken moeten worden: door ons is gedaan.

Het was deze leden opgevallen, dat in de memorie van antwoord voorkwamen de woorden: „Ook al was de heer Von Amsberg niet in de gelegenheid de herdenkingen bij te wonen .....". Dit gaf hun aanleiding te informeren door welke omstandigheid betrokkene „niet in de gelegenheid" was deze herdenkingen bij te wonen.

De aan het woord zijnde leden wilden nog ingaan op de opmerking van de heer Von Amsberg ter gelegenheid van het interview met de pers, namelijk dat hij gedurende de oorlogsperiode van de misdaden van de nazi's niets had geweten. Te dezen stelden zij, dat het lid van de Bondsdag van de Duitse Bondsrepubliek de heer Adolf Arndt, ter gelegenheid van de debatten over de verlenging van de verjaringstermijn voor de vervolging van oorlogsmisdadigers had opgemerkt: „das Wesentliche wurde gewusst".

Deze leden stelden vervolgens de vraag, of ook naar het oordeel van de Regering uitlatingen als: „Men moet de heer Von Amsberg een kans geven" niet ter zake doen, aangezien door de totstandkoming der wet een definitieve toestand wordt geschapen.

Als gevolg van een totstandkoming, als in de vorige alinea bedoeld, verwachtten de aan het woord zijnde leden een verdere vervaging van de herinnering aan de gepleegde oorlogsmisdrijven. Voorts vreesden zij, dat dientengevolge Nederland in sterkere mate dan tot dusverre het geval was, zou worden geïdentificeerd met de politiek van de Duitse Bondsrepubliek.

Dezelfde enkele leden achtten het onbegrijpelijk — en de uiteenzettingen van de Minister-President te dezen hadden hen geenszins van mening doen veranderen (*Handelingen,* blz. 505, rechterkolom) —, dat de Regering tegen de wil van zovelen in haar plannen te dezen doorzette. Een handtekeningenactie immers, welke geïmproviseerd van opzet was en welke zeer veel tegenwerking had ondervonden — in het laatste gedeelte van dit verslag wilden deze leden hierop nog nader ingaan — en desondanks door bijna 70 000 personen werd ondersteund, wijst toch op een zeer aanzienlijke tegenstand in ons land tegen de inhoud van dit wetsontwerp. Waarop berust, zo vroegen zij in dit verband, de stelling, voorkomende op blz. 1 van de memorie van antwoord, „dat een grote meerderheid van het Nederlandse volk het huwelijk van Prinses Beatrix met de heer Von Amsberg toejuicht"?

Ook deze leden vroegen daarom uitstel van de verdere behandeling van het ontwerp — zulks ook na te hebben kennis genomen van de opmerkingen van de Minister-President bij de beraadslaging in de Tweede Kamer (*Handelingen,* blz. 508, linkerkolom) — ten einde de gelegenheid te bieden om te geraken tot kristallisatie van de meningsvorming. Zij dachten hierbij aan het scheppen van een gelegenheid tot het voortzetten van de handtekeningenactie tegen de door de Regering voorgestelde toestemming. Aldus zou de Regering eventueel de geciteerde bewering aangaande het toejuichen van het voorgenomen huwelijk beter kunnen adstrueren.

Het was de aan het woord zijnde leden niet ontgaan, dat er naar gestreefd was de publieke opinie te dezen voortijdig gunstig te beïnvloeden. In deze samenhang vestigden zij de aandacht op de z.g. bliksembezoeken aan de provinciale hoofdsteden. Het was deze leden bekend, dat bij voorbeeld in Zwolle schoolkinderen urenlang langs de trottoirranden moesten wachten op de komst van het paar met hun in de hand gegeven vlaggetjes, een en ander zonder enig overleg met of bericht aan de betreffende ouders.

Het zou deze leden interesseren te vernemen in hoeverre, naar het oordeel van het kabinet, op dit voorgenomen huwelijk van toepassing is de in het kader van uiteenzettingen over de ministeriële verantwoordelijkheid gedane uitspraak van wijlen prof. mr. F. Kranenburg, voorkomende in „Het Nederlandse Staatsrecht" (8ste herziene druk, blz. 108), luidende: „Wanneer dus de Koning zelf handelt, zelf leidt en beveelt, dan wast al het water van de zee de verantwoordelijk niet van hem af".

Mede naar aanleiding van het antwoord van de Regering op vragen, gesteld door het lid van de Tweede Kamer de heer Nederhorst, in verband met berichten, dat de toenmalige Minister-President, de heer Marijnen, op de hoogte zou zijn geweest van de op handen zijnde verloving (zie Aanhangsel *Handelingen* Tweede Kamer, blz. 66) vestigden deze leden de aandacht op een uitlating van het lid van dezelfde Kamer jonkvrouwe Wttewaall van Stoetwegen, voorkomende in „Elseviers Weekblad" van 23 oktober jl., luidende: „Men wist toch, dat in Duitsland rondgekeken werd naar een toekomstige echtgenoot".

De aan het woord zijnde enkele leden wezen erop, dat de partij, waartoe zij behoorden, zich genoopt had gezien door de gang van zaken met betrekking tot het onderhavige wetsvoorstel tot een duidelijke uitspraak te komen ter zake van haar voorkeur voor de republikeinse staatsvorm, waarmede zij, zo meenden zij te kunnen stellen, de enige republikeinse partij in Nederland was geworden. Deze leden stelden zich voor, een en ander ter gelegenheid van de openbare beraadslaging nopens dit wetsontwerp in deze Kamer toe te lichten.

Plaats van het huwelijk

Sommige leden bleven het, voor zover de onderhavige keuze een kabinetskwestie is — anders zou immers constitutioneel gezien hun ter zake geen oordeel passen binnen het kader hunner parlementaire werkzaamheden — betreuren, dat de keuze van de plaats van de huwelijksvoltrekking op Amsterdam is gevallen. Hierbij hadden de aan het woord zijnde leden niet uit het oog verloren, dat de beslissing ter zake was genomen op grond van ten dele op zich zelf stellig juiste technische overwegingen.

Ten vervolge op hun in de vorige alinea weergegeven uiteenzettingen gaven de aan het woord zijnde leden uiting aan hun ontsteltenis over hetgeen in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (blz. 3, linkerkolom, eerste volle alinea) was medegedeeld over de opvattingen van Prinsese Beatrix en van de heer Von Amsberg op het stuk van de problematiek rondom het besluit het huwelijk in Amsterdam te doen plaatsvinden. Van tweeën één, aldus deze leden, nl.: Of het betreft hier een staatszaak en dan dragen alléén de betrokken Ministers de verantwoordelijkheid tegenover het parlement — in dat geval behoren de persoonlijke inzichten van de Prinses en van de heer Von Amsberg tot het zgn. geheim van Soestdijk — dan wel het gaat hier om zaken in welke de Koninklijke familie volledige zeggenschap heeft, in welk geval omtrent deze kwesties ook in de „witte stukken" geen mededelingen behoren te worden gedaan. Aan het vorenstaande voegden dezelfde leden toe, dat de inzichten van de Koninklijke familie aangaande deze aangelegenheid voor de Ministers terecht beslissend kunnen zijn geweest, maar, indien de bewindslieden zich naar die inzichten wensen te reguleren — terecht of ten onrechte — dan nemen zij de *totale* verantwoordelijkheid tegenover de Staten-Generaal op zich. In een zodanig geval behoren de bewindslieden dus, zo meenden deze

leden, ieder besluit te verdedigen als steunend op eigen beleidsinzicht (en dus op grond van andere motieven dan dezulke, welke de Koninklijke familie in het geding brengen).

Op basis van hun in het vorenstaande weergegeven beschouwingen gaven dezelfde sommige leden als hun mening te kennen — hierbij dus in genen dele ware het slechts zijdelings, rakende aan hetgeen Prinses Beatrix al dan niet gesteld zou hebben — dat de staatkundig en staatsrechtelijk op dit moment irrelevante bezwaren van een gedeelte der Amsterdamse bevolking Amsterdam toch als centrum van nationale vreugde (en dat behoort de trouwdag van de Kroonprinses immers te zijn) minder gelukkig maken. Allerlei technische overwegingen, welke bepaald wel, zo wilden deze leden herhalen, voor de gedane keuze pleiten, wegen, aldus was het oordeel dezer leden, minder zwaar dan een *volledig* succes, zowel *in* ons land als daar*buiten*, van de huwelijksplechtigheid als waardevolle en nationale manifestatie. Het moet het kabinet mogelijk zijn te deze zake een formulering te vinden, welke een wijziging van deszelfs beslissing op dit stuk veeleer tot een positief element in staatkundige zin zal maken, dan dat dit op grond van overwegingen, gebaseerd op een eventueel verlies aan prestige tot een negatieve beoordeling van de verandering van de beslissing zou leiden.

De leden, hier aan het woord, achtten de vorenbesproken kwestie zeer gewichtig en zij zouden het hogelijk waarderen de mening van de Regering hieromtrent te vernemen.

Enige leden hadden, nu eenmaal vaststaat, dat het huwelijk te Amsterdam zal worden gesloten, geen behoefte die keuze alsnog in de discussie te betrekken. Wel hadden zij ter zake nog enige vragen, nl. in de eerste plaats of er van regeringszijde ter zake overleg had plaatsgevonden met het gemeentebestuur van 's-Gravenhage, vóórdat het besluit viel om te breken met de traditie deze laatstbedoelde gemeente als plaats van de huwelijksvoltrekking aan te wijzen. In welk stadium, zo informeerden dezelfde leden in de tweede plaats, begon het overleg met het gemeentebestuur van Amsterdam, met wie is dit overleg gevoerd en welke inhoud is aan hetzelve gegeven? Vindt de Regering wellicht nog aanleiding harerzijds nadere uiteenzettingen te geven naar aanleiding van de beschouwingen over de aangewezen plaats voor het a.s. huwelijk aan de hand van prof. mr. J. P. Hooijkaas, voorkomende in het dagblad „De Telegraaf" van 9 en 10 november jl.

Een der leden was ook nog steeds van mening, dat voor het huwelijk van de Prinses een andere gemeente dan Amsterdam moet worden aangewezen.

Enkele leden gaven eveneens te kennen, dat zij tegenstanders waren van het doen plaatsvinden van het voorgenomen huwelijk te Amsterdam. Het had hen bevreemd, dat de Regering enerzijds had te kennen gegeven er alle begrip voor te hebben „dat er in Amsterdam en ook elders in Nederland personen zijn wie het moeilijk valt aan de feestelijke viering van ..... (het voorgenomen) huwelijk deel te nemen", doch anderzijds ter zake had verklaard: „Zulks kan er echter niet toe leiden, dat van de eenmaal genomen beslissing inzake de plaats van het huwelijk zou worden afgeweken" (memorie van antwoord, blz. 3, linkerkolom). In dit verband wilden deze leden nogmaals de aandacht vestigen op een artikel van de hand van de heer M. H. Gans, voorkomende in „Het Nieuw Israëlietisch Weekblad", waarin o.m. gesteld was: „Wij kunnen niet feestvieren met een familie, die haar zoon in de tijd van onze diepste vernedering Hitler te hulp zond: ....."

Het naturalisatiewetsontwerp

Vele leden, die eerder in dit verslag verklaard hadden geen grond te zien tot het onthouden van hun steun aan de toestemming tot het aangaan van het voorgenomen huwelijk door Prinses Beatrix, achtten het in verband daarmede vanzelfsprekend, dat het met die toestemming nauw verband houdende ontwerp **8309** tot naturalisatie van de heer Von Amsberg bij hen geen bezwaren kon ontmoeten.

Van andere zijden sloot men zich bij de vorenweergegeven opmerkingen aan.

Enkele leden gaven daarentegen te kennen, dat zij hun stem tegen het onderwerpelijke naturalisatieontwerp zouden uitbrengen. Te dezen vestigden zij er de aandacht op, dat eertijds naturalisatie in dergelijke gevallen nodig was omdat anders de Koningin dan wel de vermoedelijke erfgename van de Kroon op grond van de bepalingen van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap van 1892 de Nederlandse nationaliteit door haar huwelijk zou verliezen. Door een wijziging, welke inmiddels op het stuk van de wetgeving te dezen heeft plaatsgevonden, kan echter thans een Nederlandse vrouw, die met een Duitser trouwt de Nederlandse nationaliteit behouden, ergo achtten deze leden de naturalisatie van de heer Von Amsberg nu niet urgent; zodanige urgentie zou eventueel pas kunnen ontstaan ten aanzien van kinderen uit dit huwelijk geboren. Het had de aandacht van de aan het woord zijnde leden getrokken, dat in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (blz. 3, linkerkolom) in dit verband o.m. was opgemerkt: „De aanstaande echtgenoot van Prinses Beatrix en latere gemaal van de regerende vorstin moet onvatbaar zijn voor verlies van het Nederlanderschap, niet alleen om zijn eigen persoonlijke positie, doch ook om de nationaliteitsrechtelijke status van de uit het huwelijk geboren kinderen". Dit gaf deze leden aanleiding het volgende naar voren te brengen:

1. Men had toch in de wet voorzieningen voor deze kinderen kunnen treffen?
2. Men kan toch kinderen laten naturaliseren?

Verspreide opmerkingen

Enkele leden, dezelfden, die eerder in dit verslag gewezen hadden op de moeilijke omstandigheden, waaronder de handtekeningenactie tegen het voorgenomen huwelijk had moeten plaatsvinden, achtten het ontstellend, dat bij de Regering zo weinig besef bestaat van wat onder het volk leeft. Hiermede in verband brachten zij in herinnering, dat ter gelegenheid van de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer over hoofdstuk VII der rijksbegroting voor het volgende dienstjaar de Minister van Binnenlandse Zaken o.m. had opgemerkt: „Gezegd werd, dat verschillende personen niet durfden tekenen uit vrees voor represaille van de zijde van de overheid. Het moest er toch bijkomen, mijnheer de Voorzitter; wij leven toch in een staat waar geestelijke vrijheid heerst. Ik meen, dat, wanneer iemand, die heeft getekend, van een of andere overheidsinstantie iets bemerkt te zijner of te harer nadeel, dan niet alleen de geachte afgevaardigde de heer Bruggeman, maar allen ter rechter- en ter linkerzijde voor een dergelijk geval zullen opkomen in een rechtsstaat. Ook de Ministers zullen dit doen." (*Handelingen*, blz. 549, rechterkolom). De aan het woord zijnde leden vestigden er in dit verband de aandacht op, dat de Binnenlandse Veiligheids Dienst een geheime dienst is. Indien iemand nu bij voorbeeld de tegen het huwelijk gerichte actie heeft ondersteund, dan kan hij toch niet weten of een nadeel, dat hij ondervindt, uit dien hoofde is ontstaan. Intussen zal, zo beseften deze leden, in sommige gevallen het eventuele slachtoffer door een „lek" wel de wetenschap van een en ander erlangen; in dat geval kan hij zich hierover echter niet beklagen, aangezien zijn zegslieden dan gevaar zouden lopen. Voorts vroegen dezelfde leden wat de Minister meent te kunnen doen voor eventuele slachtoffers, die in particuliere dienst zijn.

Deze enkele leden stelden in samenhang met het vorenstaande nog de volgende vragen.

Kan de Regering de belofte geven, dat de B.V.D. de namen van hen, die de actie tegen het huwelijk ondersteunden, niet ter beschikking worden gesteld?

Is de Regering bereid te beloven, dat een deelneming aan de vorenbedoelde actie geen punt van discussie zal vormen bij benoeming, bevordering, ontslag e.d. bij het Rijk?

Is de Regering bereid op te treden tegen lagere overheden, die zulks wel zouden doen? Zo ja, op welke wijze?

Dezelfde leden zouden het nog waarderen, informaties te ontvangen omtrent de gasten, welke verwacht worden ter gelegenheid van het huwelijk, waarbij zij met name aan de gasten uit de Bondsrepubliek Duitsland dachten. Zullen ook Graaf Von Oeyenhausen en diens zoon hiertoe behoren? Welke is de familierelatie van de laatstbedoelde personen tot hem in wiens kasteel, slot Vinsebeck, Hitler en Goebbels voor de verkiezingen van januari 1933 hun hoofdkwartier voor de verkiezingscampagne hadden opgeslagen? Welke familieleden van de heer Von Amsberg worden verwacht? Komt de echtgenoot van Prinses Irene ook op het huwelijksfeest? Zo ja, wie uit diens omgeving zal verder nog worden uitgenodigd?

De leden, hier aan het woord, vroegen ten slotte of de Regering bereid is te garanderen, dat geen ex-leden van de voormalige N.S.D.A.P. zullen worden uitgenodigd.

Vastgesteld 30 november 1965.

BERGHUIS

GEUZE

VAN LIESHOUT *(voorzitter)*

VOS

VAN RIEL.